

**MITT LIV SOM HANDIKAPPAD:
Engelska sjukan — eller — Barnförlamning?**

Några minnesbilder antecknade av: Bertil Gustafsson

MITT LIV SOM HANDIKAPPAD: Engelska sjukan — eller — Barnförlamning?

Sommaren år 1922. Träffade en lekande gosse Syster Signe från Vanförestalten det var hon som påverkade min pappa och mamma så att jag blev inskriven på dåvarande Vanförestalten Grevturegatan 59—60 år 1923 med löpande patientnummer 7.076.

Som sexåring vandrade jag då med pappa vid handen in i ett för mig stort gammalt hus med trappor i alla tänkbara vinklar för att komma till Klinikmottagningens väntrum, som var möblerad med trämöbel målade i röd lackfärg. Efter inskrivningen blev Barnavdelningen nästa anhalt.

Minns bara från detta besök ett stort skåp i en stor sal med en mycket stor Dalahäst ovanpå, samt att Professorn Patrik Haglund en stor farbroder klädd i svart kostym, med vitt stubbat hår kom till oss ungar var kväll och sade god natt.

Vistelsen varade denna gång till hösten år 1924.

Fick då kängor med järnskenor + lås vid knälederna skenorna fortsatte upp till jumsken. Nattetid användes nattskenor.

Något som bjöds på var gips i stora mängder till stor glädje för Gamle EHN Bandagemästare som då kom med sin stora SAX till vår fasa, men det är många handikappade som minns hans glada min.

Sedan följde besök på Vanförestalten nästan varje sommarlov för operationer och inprovning av nya kängor.

1924 var det år jag skulle ha börjat skolan men i stället blev det så att min faster Alice kom resande från Småland våren 1925 för att försöka lära mig läsa och skriva.

Fick sedan börja i klass II.

Skolstyrelsen i Botkyrka godkände detta, min faster ansågs ha hjälpt mig bra. Hon hade tidigare varit hembiträde hos en lärarfamilj under några år (i en så kallad B-skola). Vid lärlösa dagar trädde hon in.

Någon möjlighet till Skolbil fanns inte jag fick gå ca 1 km till skolan. De dagar som min pappa hade tjänst på hemmaplan hämtade han mig med cykel fram och åter.

Min skolgång underlättades av 2 personer.

Droskföraren Erik Gustafsson samt Pastor Pettersson, när Erik åkte hem och drack morgonkaffe fick jag åka fram till Skoltrappan, lika så när Pastorn hämtade dagens post blev det en färd i T-Ford.

När skorna skulle till Skomakaren skrevs i betyget Naturhinder för frånvaron. År 1929 blev åter ett långt år på Vanföran, med utebliven skolgång vilket förde med sig att jag blev efter i bråkräkning detta har hängt med hela livet. Vid den tiden började jag fundera på vem som betalade mina skor.

Då visade det sig att VANFÖREANSTALTEN krävde en Ansvars- och Borgensförbindelse av Botkyrka kommuns Fattigvårdsstyrelse vid varje inskrivning.

Kostnaderna var ca 300—350 kr per par skor. Fattigvårdsstyrelsen ansåg min faders SJ-lön på ca 200 kronor i månaden vara så stor att han fick betala av kostnaden med 15 kr per månad.

Det var en cirkel som ej bröts förrän efter år 1929.

Då jag fick en så kallad Fothylsa med skenor, och ett nytt betalningssystem började.

Under den långa vistelsen år 1929 började jag titta mig omkring i Sjukhusets lokaler. Hela Fastigheten Grevturegatan 59—60 med gårdshus hade tidigare varit Bostäder troligen innehållande stora lägenheter. Det verkade inte som det blivit stora ändringar. Det var stora höjdskillnader mellan hallgolv och korridorer.

När en bårvagn skulle upp eller ned lades träskenor ut för att köra på. Operation var på nedre botten. När någon skulle dit och därifrån fick de åka genom Klinikens väntrum bland besökarna.

Vilken ålderstigen hiss! (Stopp nästan var dag).

Tittade man ut på gården kunde man få se armar och ben hänga i fönstren på Bandageverkstaden (det var nymålade proteser som skulle torka i solen). Från den sal som jag låg på inom sjukavdelningen var det gardiner för fönstren, det var förbjudet att se ut på gatan. (På motsatta sidan av gatan fanns Frälsningsarméns upptagningshem för flickor.)

Vid ett tillfälle petade jag ut en blomma från 4:de våningen och slog av hatten på en ”arg” gubbe som kom uppfarande till Salen för att skipa rättvisa.

1930 började mitt intresse för föreningslivet genom Scouting i Botkyrkakåren. Dess ledare Georg Malmkvist lät alltid mig åka på cykel-pakethållaren var gång vi var ute i naturen. Vi som var i kåren åren 1929—1935 träffas den 28 december varje år hos ännu verksam ledaren Georg. En trevlig sammankomst att träffa de olika ”gubbarna” vi är nu pensionärer.

Efter min skolgångs slut år 1932.

Hur skulle jag få ett arbete?

Pensionsnämnden i Botkyrka ansåg att en ansökan skulle skrivas så att jag fick gå genom Yrkesskolan på Vanförestalten.

Först skulle jag konfirmeras (läsa för prästen). Det var tvång. Men för mig var det en omöjlighet att gå till Botkyrka kyrka ca 1 mils gångväg.

Därför stod det i ”Prästbetyget” med stora röda bokstäver ”Ej konfirmerad” ända tills en lagparagraf tog bort det. Arbetsgivare och övriga hängde upp sig på den röda raden. Önskade alltid förklaring.

År 1934 ordnade Syssloman Nils Herrman på Söderby Sjukhus så att jag fick öva som Tapetserarelärling under ett år.

För mig var det ett kul år tillsammans med alla övriga hantverkare som arbetade inom Sjukhuset.

När november—december kom tyckte MÅLARGUBBARN ”överge Brickis” kom hit och måla ljusstakar.

Det var så att till jul skulle allt vara pyntat och fint på sjukavdelningarna. De olika Systrarna kom med stora korgar med RÖDA stakar, har aldrig sett så många på en gång.

När MÅLARBRÖDERNA nekade målning bussade de Systrarna på mig som inte vågade säga nej.

I januari år 1935 blev jag antagen som elev vid Vanförestaltens Yrkesskola.

Mottagningskommittén bestod av Fröken Sigrid Höjer samt Arkitekt Carlsson med sin vita fladdrande rock.

De omtalade att följande Yrken fanns att tillgå: Tapetserare, Målare, Snickare, Skomakare, Skräddare samt Trikåstickare.

Jag hade en önskan att få lära till Tapetserare, därför hänvisades jag till Lära- ren — Verkmästaren i Tapetserererkstaden som låg i ett av gårdshusen 4 eller 5 trappor upp. Ledstången bestod av ett Rep som var fäst i väggen med öglor. Det var mycket svårt för de flesta elever att använda sig av denna typ av ledstång eftersom vi skulle upp och ned vid varje rast.

När jag bodde i UTTRAN bestämdes att jag inte skulle bo på skolan. Ingen visste var Uttrans järnvägsstation var belägen därför letades en Karta fram, sedan blev det Tåg och Spårvagn var dag.

När en månad hade gått kallade läraren mig och några av sista års-eleverna till ett samtal som gällde mina möjligheter att bära en Soffa eller dylikt om jag skulle starta en egen verkstad. Jag insåg denna sak vara omöjligt, då föreslog Fröken Höjer vi flyttar honom till Skomakeriet.

Där vantrivdes jag i högsta grad. Min pappa började då leta efter en möjlighet för mig att fortsätta läsa.

Det var då en Riksdagsman började intressera sig för att hjälpa mig till en bättre skolgång. Önskade ej bli Skomakare eller Trikåstickare. Kurator Bodelsson räddade mig från detta till Fröken Höjers stora förargelse.

Gossen Bertil var nog en besvärlig elev.

När eftermiddagskaffet serverades i STORA MUGGAR skulle hälften bestå av mjölk jag protesterade högljutt, efter en skrivelse som ställdes till ”Vanförans” styrelse beviljades mig kaffe utan mjölk.

Det blev oro i leden efter detta, utan resultat.

Fick nya skor som var för små klagade hos Klinikchefen han blev arg, gav mig permission från skolan för att besöka alla SKOAFFARER i stan började på Söder en måndag, i slutet på veckan var jag kommen till Vasagatan ”Hästens SKOR”,

de tillverkade en extra bred läst som passade mina fötter.

Varje lördag skulle alla elever stå i kö hos Arkitekt Carlsson för att hämta 3 kronor utgörande flitpengar för veckan. Till Carlssons stora förtret var ej Bertil i kön mer än högst var 14:e dag.

År 1935 höll på att bli mitt sista levnadsår.

En kväll när jag stigit av 2-ans spårvagn vid Tegelbacken för att gå till Centralen klev jag ut i Spårvagnsspåret, till min fasa fick jag se 2 st Spårvagnar komma mot mig, reagerade inte, räknade med, de går ju åt var sitt håll, men ej.

Lyktan som satt mitt på vagnen petade omkull mig.

Släpades med en bit under denna sekund passerade mitt liv som en film genom hjärnan, sedan vagnen lyfts för att jag skulle komma loss och de rest mig ville jag gå vidare mot Centralen men en vettskrämd Polis ville ovillkorligen kalla på Ambulans. Blev arg, kände inga skador. Jag bara gick.

Hade tur endast tre knogar på ena handen fick litet skråmor.

Nästa dag blev litet obehaglig träffade då Föraren på 2:an (Hans spontana yttrande "jasså lever ni,") samma dag inträffade en liknande olycka med tragisk utgång.

Fram på Sommaren uppstod en TVIST mellan mig och Fröken Höjer om den fortsatta utbildningen, hon skulle tvinga mig till.

SKOMAKARE, jag sa nej.

Önskade få läsa vidare där sade hon nej.

När hösten gjort sitt intåg kom hennes verkliga svar till mig i stället för till Grödinge Pensionsnämnd.

Där talades i ett INTYG om att jag ansågs OBILDBAR och enda möjligheten var att ge högsta möjliga PENSION.

Efter detta samtal tackade och försvann Bertil från Vanföran.

Ett PENSIONSHAFTE dök upp med 60 st månads-avier gällande under 5 år, lydande på 25 kr för varje månad.

Nu så här långt efter undrar man om det var pris-stopp.

Mitt pyssel blev under åren 1936—1937 att SÅGA OCH HUGGA VED åt invånarna i Uttrans villasamhälle "inbringade stora pengar" 5 kr om dagen, då skulle man såga hugga och plocka in 2 kubikmeter.

Det var ej vanligt med egna Manglar i Villorna därför blev det stora nöjet att hjälpa alla "Tanter" dra Mangel (en så kallad Stenmangel). Det fanns 3 st sådana ute på bygden.

1938—1939 följde jag mina kompisar in i ortens ungdomsklubb och blev dess kassör under några år, med detta uppdrag följde att klubben skulle ställa upp med frivillig hjälp till arbete i Tumba Folkets Hus, för mig innebar det ett närmande till mina dansande kompisar, sålde Entrebiljetter Lördag—Söndag—Onsdag, sedan följde Styrelse och Revisors uppdrag under ca 25 år.

Min Färdtjänst bestod av mina vänner Arne och Tore.

De har trampat många mil med mig på pakethållaren. Polisen var litet "syrak" (vi kan ju inte blunda var gång du är ute å åker sa de åt mig.)

Den 1 september år 1937 Är för mig en glad dag att minnas.

Den dagen blev jag anställd vid Poststationen i Uttran som Post och Transportbiträde av dåvarande Föreståndaren Eva Norbäck.

Systemet var att varje Poststationsföreståndare själv fick anställa och avlöna sin medhjälpare, mot en liten ersättning av Postverket.

Uttran räknades som en av de stora Poststationerna på grund av Sanatorierna Söderby och Länssanat. med ca 2.000 TBC-patienter.

Min nya arbetsdag såg ut så här: började klockan 6.15—8.30, 10.30—12.15, 17.00—20.30 Månd—Lörd. Varannan Söndag kl. 6.45—14.00. Med en lön av 50:— kronor per månad.

I arbetet ingick bland annat att hålla Mattor och golv rena. Det blev litet trubbel mellan mig och Områdes Postmästare Nilsson i Älvsjö när Läkarna på Söderby förbjöd mig att piska dörrmattorna.

Övrigt sa de inget om att jag satt i kassa, det var ju många av Sjukhusens patienter som hade frigång.

Hade 1½ km att gå hem vid varje långrast, var därför flitig gäst hos Skomakaren med mina skor.

Under Krigets dagar räckte ej sko-poängen varför jag måste söka tilläggs-poäng genom Läkarintyg.

När det blev känt bland Postens kunder ställde Skomisen fram en burk med text: Skopoäng till Bertils skor TACK.

Den 31 december 1944 slutade jag i Uttran för att övergå till ny tjänst i Tullinge 1 januari 1945 med en lön av 132:— kronor per mån (en klar förbättring.)

År 1947 blev jag fast postbiträde.

I anställningshandlingarna var inskrivet att vid Sjukdom som kunde sättas i samband med mina ben skulle ej ersättning utgå.

År 1948 blev ett krångligt år.

Det var meningen att jag vid omorganisation av Tullinge skulle få en extra ordinarie tjänst som Kontorsbiträde.

Då skrev Postens Förtroendeläkare G. Kåge på mitt läkarintyg "Kan ej tillråda att den sökanden antages till eo"

Det blev mera bråk mellan mig och Personalavd. i Stockholms postdist.

Med stöd av Förtroendeläkarens utlåtande ville de ge mig avsked. Jag blev arg. Ingen av dessa Läkare eller övriga hade sett eller talat med mig.

Kopplade in Postförbundets Ordförande Fredrik Söderman för underhandling med Postdirektör Linden som lovade att ge en hjälpsam hand, Postdirektören

flyttade min tjänst den 1 juli -48 till Stockholm, sedan åter till Tullinge den 1 januari 1950.

År 1950 blev ett lyckosamt år.

INGA och BERTIL gifte sig.

Inga fick en lägenhet i Botkyrka Kommuns första Bostadsområde "SEGER-SJÖ", med en gångväg av 2×3 km varje dag på dålig väg utan lyse för att nå Tumba Station.

De övriga som inte fick någon lägenhet var lömska på tilldelningen. När jag visade mig "ute på byn" och träffade folk sa de syrligt det var klart att du skulle få en lägenhet som är med i "politiken".

Denna gång hade inte detta någon betydelse. Det var Inga som stod i Bostads-kön.

Hela 50-talet var en arbetsam tid.

Vi hade nätt och jämt flyttat in då problemen började visa sig. En god vän kom och sa att Hyresgästförening måste vi bilda.

En kontakt med Gustav Göransson togs och Botkyrka Hyresgästförening bildades med mig som dess medlem nummer 1, även dess kassör under 10 år.

Hela styrelsen fungerade som ombudsmän, med arbete nästan varje vardagskväll. Det var två frågor jag minns: lösande av Tvättstugefrågan samt när jag ville ha en ändring av "Brevbärningen" då ställde alla hyresgäster upp.

Jag hade gett mig den på att trampa Vicevärden på tårna. Knackade dörr för att få ett svar av alla. "Segrade".

År 1953 höll på att bli ett ödets år Postverket ledigförklarade min tjänst utan att tala om det för mig.

År 1954 blev ett glädjens år.

Först kom Byggmästare Andersson till mig och sade. Du skall flytta till Bulten i Tullinge och bo där ett år, för nu skall kommunen bygga ett Stort affärshus, vi har ritat in TVÅ lägenheter för Centerkrans och dig. Alla ville hjälpa mig att få närmare till Tullinge-posten.

Länsarkitekten godkände ej ritningen.

Så vi bodde kvar i Bulten under 15 år. Det blev en brantare backe än tidigare gångvägen varit, att gå flera gånger om dagen.

Det kom ett telesamtal: du skall inställa dig hos Postläkaren omedelbart helst i dag.

När jag träffade Dr Lindahl var han lika fundersam över vad som hänt han hade fått order från Postdirektör Linden om en snabb undersökning.

Svar skulle sändas EXPRESS.

Alla undrade vad som nu var på färde.

Svaret kom några veckor senare. Blev ordinarie Kanslibitråde fr.o.m. 1 juli

1954. Någon månad därefter avgick Postdirektören med pension.

Min dröm var att få en tjänst som Stationsmästare (dagens Postmästare). Tog därför alla vikariat som bjöds under åren 1942—1969.

Hade ett Stationsmästarevikariat som varade i TRE år 1955—1958, under denna tid läste jag Exp kassörskursen för att erhålla kompetens till högre tjänst. Efter godkänt betyg sökte jag 17 st tjänster runtom i Länet. Fick TVÅ ställdes då inför valet vilken passade mig bäst.

Det blev Stuvsta.

Den 1 sept 1958 utnämndes jag till Expeditions-kassör i Stuvsta.

Den 10 september 1959 Börjar OLYCKSÄRET.

Denna dag halkade jag på Kassavalvströskeln när jag skulle börja dagens tjänst. Bröt höger vrist. Sjukskriven 10/9 -59—10/9 -60, Norrbacka blev bostadsort under lång tid. Yrkesskadeanmälan skrevs: Nu började Riksförsäkringsverket skriva att de godkände inte fallet som olycksfall ansåg min gamla åkomma vara den verkliga boven därför skulle ingen ersättning utgå.

Där hakade även Försäkringskassan på med samma mening.

Nu ställde mina postala vänner upp för mig.

Eftersom jag befann mig i en säng på Norrbacka, ovetandes om allt bråk var det Inga som fick rapporter av Postmästare Lund. Hon var bekymrad hur blir det med vår ekonomi?

Även Postmästaren hade sina funderingar.

Det blev en lösning Generalpoststyrelsen med dess chef Erik Swartling skrev till Regeringen om min skada och hur den skulle ersättas.

Svaret blev kort: LÖN SKALL UTGÅ.

Jag blev förbjuden av Läkarna att återgå till Stuvsta med Kassatjänst.

Fick en tillfällig tjänst på Driftbyrån den 10 sept 1960. Tjänsten ansågs lindrig, men det var en lång promenad med många trappor att gå till och från Pendeltågen—Posthuset Vasagatan (2×184 trappsteg).

Den 1 januari 1965 blev det en Kontorist befattning som under år 1966 höjdes till Kansliskrivare på Löne och förhandlings sektion med uppgift att klassificera samtliga postanstalter till grund för Föreståndarnas lönesättning, samt att biträda Avdelningsdirektören P L T.

År 1968 antogs jag till en kurs för Avlöningskontorister efter kursens slut blev jag Kontorsskrivare.

År 1975 fick jag Statens Utmärkelse för lång tjänstetid.

Vid utdelningen en viss förvåning från Ove Rainer.

År 1978 tog "data" mitt klassificeringsarbete helt.

Genom åren fick jag många fina telefonkontakter som på detta vis försvann.

Den 1 oktober 1978 blev min befattning höjd till ASSISTENT med många nya arbetsuppgifter, inom Personalavdelningen.

Till slut var jag som en "Tomte" litet här och var fram till pensionen den 1 juli 1981.

Vilken dag, en dag att minnas.

I samband med pensionen utföll en Livförsäkring som jag tecknade år 1941 med hjälp av ortens försäkringsombud, "vilket bestyr han hade med Folksam för att jag som handikappad skulle få teckna en Försäkring".

Det blev lika besvärligt när jag skulle ansluta mig till Östra Sveriges Erkända Centralsjukkassa (en föregångare till dagens Försäkringskassa). Mot en avgift av 2:75 per mån. erhöll man 4:— kr per dag i sjukersättning.

SJ är nog inte alltid ett lämpligt Kommunikationsmedel för handikappade, några händelser under mitt 35-åriga resande till och från arbetet.

En kall vinterdag uti Uttran vid påstigning var vagnsdörren igenfrusen hela fotsteget täckt med is, halkade blev sittande på fotsteget när Tåget började gå. Någon passagerare NÖDBROMSADE.

År 1958 halkade jag på ett steg vid påstigning i Tullinge for ner mellan Plattformen och Tåget.

År 1966 gavs för tidig avgång till Tågföraren i Tullinge med mig stående på fotsteget. Det tillbudet ville ej SJ erkänna.

Skrev då i samråd med SJ-personalen i Tullinge ett brev till Generaldirektören. Vilket liv det blev.

På Stockholms Central stod jag och väntade på "PENDELN" då fick övriga passagerare se ett tåg som de trodde var Södertälje-pendeln, med påföljd att de trängde ner mig i spåret jag orkade inte hålla mot trycket.

Efter detta hörde jag ofta när det blev oro bland resanden, stopp stopp var det någon som skrek var försiktig TÄNK PÅ BERTIL.

Jag hade många både okända och kända vänner bland resanden tänker på Georg från Mölnbo den bekantskapen började så här vi satt mitt emot varann dag efter dag så en dag sa Georg.

Nu har vi suttit här och blängt på varann, nu får det vara nog "Johansson" heter jag. Vad trevligt vårt resande blev efter detta. Georg hade rest tåg i 50 år hans vänner blev ju även mina reskompisar.

En dag kom en "Kille" fram till mig på Centralen får jag fråga dig vad har du för yrke, jag blev litet undrande. Han hade iakttagit mig en längre tid och sett att så många hälsade när jag klev ombord på Södertälje-Expressen.

År 1967 började mitt intresse på allvar för DHR.

Var med och bildade Botkyrka-avdelningen blev dess första kassör fortsatte som ordförande slutade med uppdraget som sekreterare.

År 1968 flyttade Inga och Bertil till Huddinge.

År 1973 övertog jag Kassörsposten i Huddingeavdelningen det uppdraget varade i 8 år.

Minns ej bestämt vem som påverkade mig att ta Kassörsuppdraget i Länskom-

mittén — Länsdistriktet år 1968 har en svag aning om att Anna-Lena Nensén hade ett finger med i "spelet".

Är fortfarande år 1984 Länsdistriktets kassör.

DHR-medlem sedan år 1950.

Om mitt arbete inom DHR varit till någon nytta och glädje för våra medlemmar vet jag ej, vet bara att jag önskat många gånger att dagen skulle innehållit fler timmar under "Posttiden" var det svårt, tiden räckte aldrig så långt som jag önskade.

Andra får bedöma detta.

I en del olika Huddingeföreningar fungerar jag som revisor.

Hanteringen av pengar har följt mig genom livet både i arbete och på fritid.

Nu när jag ser mitt livs facit tycker jag att det gått rätt "Hyfsat" för den "obildbare".

Några minnesbilder antecknade av: Bertil Gustafsson

160626-1038.

Huddinge den 26 juni 1984.

Bertil Gustafsson

Sjödalsvägen 20

14147 Huddinge.